КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

УКРАЇНСЬКА ЩОТИЖНЕВА ГАЗЕТА

Виходить з 7 жовтня 1923 року

№ 26 (4046)
Середа,
27 серпня
2003 року
Ціна — договірна

ВЕЛЬМИШАНОВНІ ВИКЛАДАЧІ! ДОРОГІ УЧНІ ТА СТУДЕНТИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ!

Від Міністерства культури і мистецтв України та від себе особисто щиро вітаю всіх Вас з початком нового навчального року, з Днем знань.

Відомо, що освіта є могутнім фактором розвитку духовної культури нашого народу. Вона спрямована на забезпечення всебічного розвитку загальнокультурної та професійної підготовки творчої особистості як найвищої цінності суспільства.

Утвердження української державності, інтеграція України у світове співтовариство не в останню чергу пов'язані з розвитком культури і освіти, збереженням та примноженням духовного надбання й славних традицій народу.

Ваші зусилля та досягнення сприятимуть розквіту нашої держави, зростанню її міжнародного авторитету, економічному та духовному збагаченню суспільства.

Вам, дорогі учні та студенти, за допомогою досвідчених викладачів опановувати живопис і хореографію, музичне і театральне мистецтво, дизайн та багато інших культурно-мистецьких спеціальностей.

Безумовно, сходження до вершин — це тернистий шлях. Тож нехай на цьому шляху Вам завжди усміхається доля.

Щастя всім і невтомної наснаги у досягненні мети.

Щиро з Вами.

Міністр культури і мистецтв України
Юрій БОГУЦЬКИЙ

Григорій ГАРКУША

ЗАПРОШЕННЯ ДО БЛИЖЧОГО ЗНАЙОМСТВА

У МУЗИЧНОМУ світі це ім'я добре відоме, якщо навіть не переражувати цілого грона звань та нагород Григорія Якимовича. А він же провідний соліст Національної філармонії України, народний артист України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, академік Міжнародної академії єднання світу, лауреат премії ім. І. Нечуя-Левицького, нагороджений відзнакою Президента України — орденом "За заслуги", подяками та найвищою нагородою Київського міського голови "Знак пошани"...

Григорій Гаркуша представляє українське мистецтво в таких країнах, як США, Канада, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Ірак, Югославія, В'єтнам, Чехія, Словаччина, Польща, Болгарія, Угорщина.

Винятково комунікабельний, щиророзкритий, любить пісню і слово (є т. ч. й пригнетене). Тобто, особистість непересічна. Редакція має намір найближчим часом звернутися до співака з проханням дати інтерв'ю. Хотілося б, щоб запитання, на які він відповідатиме, були якомога різноманітнішими, цікавими, оригінальними. Безперечно, такі запитання у вас є, наші шановні читачі.

Надсилайте ж їх до редакції "Культури і життя".

СВІТЛАНА — ЗНАЧИТЬ СВІТЛА

ОСЬ голубий екран телевізора почнемо відтворювати зображення, і до глядачів промовляє Світлана Ганська. Йдеться про речі звичайні, буденні, але такі враження, ніби з невидимої студії ллється світло ніжності й доброти, бере тебе в полон, чарує красою. А не змушує замислитися чи не з тих вона Ганських, одна з яких вчарувала свого часу визначного француза Оноре де Бальзака, змусила з обжитого Парижа забитися в українські світи?

Мусимо засмоктіти читача, на Світлана Ганська не з дворянського роду. Більше того — її покійна матуся, Катерина Стешенка, народилася в Крутах, у тому чернігівському розлогому селі, яке нині знає кожен, кому болить доля України. Кривавий Зоряному місечку в Москві. А там — легендарна робота по спорядженню космічних кораблів у міжзоряний простір, там щоденні зустрічі з космонавтами. І коли пілотів космічних кораблів пілий світ на руках носив, про трьох братів-полковників, які забезпечували технічне оснащення польотів, знало тільки вузьке коло спеціалістів.

Уже немає серед живих Михайла з Олексієм, а Микола Стешенович міцно отаборився в Москві. Пише книги, консультує новітніх фахівців космічної галузі. Отакі наші крутяниці!

Не звикла й Світлана пасти задніх. Після школи закінчила режисерське відділення Київського інституту культури (нині Київський національний університет культури і мистецтв). Ще була студентка, як її помітили і запросили на телебачення — у наш час нелегко знайти людину на роль ведучого, треба й зовнішність прекрасну мати, та й мову українську знати. І ось уже двадцять літ вона чарує глядачів своїм мистецтвом. А ще працює доцентом в Інституті кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв, бо є чим поділитися з сучасними студентами. А ще виховує з чоловіком Сергієм Богданчиком, сподіваючись, що й із нього колись виросте великі люди.

За природою впертий оптиміст, Світлана над усе любить осінь, пору глибоких роздумів. Мабуть, і через те, що сама колись народилася осінньої пори. Як і кожна людина високої душі, вона гостро переживає за те, що наше суспільство черствіє, грубішає, втрачає любов до великого мистецтва, природний аристократизм, притаманний нашому народу. Тому все частіше приїздає до справжньої поезії, до чистих джерел української класики, які омивають зранену душу і повертають віру в те, що рано чи пізно ми отямимося, відторгнемо дух нажива й облуди. Адже людина без душі жити не може, як птаха без крил.

Заради цього вона й поспішає як не в студентську аудиторію Національного університету культури і мистецтв, то в телевізійну студію. І дарує світло своєї душі всім, хто мріє про високе, духовне.

Леонід ГОРДАЧ

НАШ ЮВІЛЕЙНИЙ ФОТОКОНКУРС

У ЗВ'ЯЗКУ з 80-літнім ювілеєм газети "Культура і життя" редакція оголошує Всеукраїнський фотоконкурс "Ми з України!", мета якого яскраво і гідно відобразити в художній фотографії життя українців на Батьківщині і в діаспорі.

У конкурсі можуть взяти участь і професіонали, і любителі.

Мають бути подані знімки розміром не менше, ніж 13х18 см. Слід зазначити прізвище, ім'я та по батькові автора, назву твору, короткі дані про об'єкт зйомки.

Кращі роботи публікуватимуться на шпальтах газети, експонуватимуться на виставці, присвяченій 80-річчю виходу першого номера часопису.

Переможців чекають призи і цінні подарунки.

Роботи надсилати за адресою:

01136, Київ, бульвар Лесі Українки, 34, редакція газети "Культура і життя".

ЖУРІ КОНКУРСУ

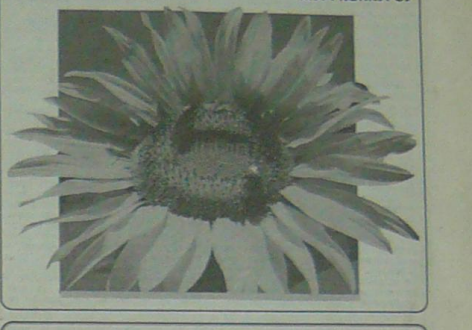

ХУДОЖНИК З ГРАНАТОМ

В ГАЛЕРЕЇ "36", на Андріївському узвозі, відкрилася персональна виставка відомого київського художника Бориса Єгіазаряна.

Живопис і графіка цього чудового майстра — вражаюче поєднання майже бібліїйної простоти й рембрандтівської іскравістю чи то старовинної мініатюри, чи то емалевої коштовності. Його світ — прекрасний, мудрий, добрий. Він — немов квітучий сад, в якому ховаються старовинні храми і затишні міста ("Гранатовий сад", "Вірменія. Тепла стіна церкви", "Місто мого дитинства"). Тут мешкають добрі леви і щасливі люди, які мріють, закохуються на все життя, радіють народженню дітей ("Дівчина з квіткою", "Батьківство", "Пісня для короля"). Навіть речі, які їх оточують, — чарівні і символічні ("Лампа і скрипка"). Мешкає тут і сам Художник, який тримає пензель і гранат ("Художник з гранатом"). Пензель — це зрозуміло. Що ж до граната, то про Бориса Єгіазаряна розповідають, що, коли він сумує, то завжди купує гранат і — перестає сумувати.

Здається, навіть не здається — віриться, що роботи, які склали теперешню виставку, створені мудрою і доброю, а головне — щасливою людиною. А ще — мужньою і делікатною. Про страшну трагедію, нещодавно пережиту художником (загибель донньки), нагадують тільки дві фотографії (на обох — Лусіне), одна картина ("Принцеса, яка малює знак Вічності"), численні цитати з Псалтиря і ледве помітний світлий сум, який пронизує усі нові твори Бориса Єгіазяна.

Оксана ЛАМОНОВА

І В ПАМ'ЯТІ, І В ТЕНЕТАХ

Українська тематика у творчості Сергія ПРОКОФ'ЄВА

***ГОРТАЮЧИ** сторінки журналів "Нові дні", привезені свого часу з Канади, я натрапив на статтю відомого у діаспорі (США) українського музикознавця старшого покоління Василя Витвицького, в якій ідеться про вплив української тематики, мелосу на творчість видатного російського композитора Сергія Прокоф'єва. Оскільки ця тема, як на мій погляд, не може не зацікавити наших й вирс в Україні, пропоную статтю увазі читачів, повністю зберігаючи мову автора.*

Михайло ГОЛОВАЩЕНКО

МУЗИКОЗНАВЦІ вдяки про видатного російського композитора-поета Сергія Прокоф'єва висловлюють щораз нові сторінки його музичної діяльності і багатої, різноманітної творчості. Завдання цих рядків — дати відповідь на питання: який слід залишило на композиторській творчості місце, де він прийшов на світ, і те середовище, в якому прожив він свої дитячі та юнацькі роки? Відомо ж, що Сергій Прокоф'єв народився 1891 р. в Україні, у селі Сонцівка Катеринославської губернії (тепер село Кіровське Донецької області). Там минули його молодечі роки, туди повертався він кожного літа із своїх студій у Петербурзькій консерваторії. З жалем довідалося йому, 19-літньому, розпрощатися з Сонцівкою назавжди в 1910 році, коли помер його батько (був управителем маєтку Д. Солодовка).

До найрідніших музичних вражень найбутнього композитора належали твори Бетховена і Шопена, що їх його мати грала на фортепіано, та українські народні пісні, що бриніли у Сонцівці й навколо неї. Рейнгольд Глієр, який літом 1902 року уперше побував у Сонцівці, бувши там Сергієвим учителем, писав у своїх спогадах:

"Багато гарних, веселих хвилин проводили ми в товаристві сільських дітей. Ми дуже любили прогулюватися по сусідніх селах. Вечорами доносилися до нас гармонійні звуки чудових українських пісень, яких співали селяни, повертаючись з польових робіт. Я думав, що ці ранні дитячі враження, напевно, глибоко запали в душу хлопчика, чутливого на все прекрасне. Без сумніву, вони сприяли його художньому розвиткові, становленню його творчої свідомості".

Дослідники життя і творчості Прокоф'єва неодноразово звертали увагу на те, що згадки про ранні, дитячі роки, проведені в Сонцівці, залишилися в його пам'яті на все життя. Мабуть, тому він так часто повертався до дитячої тематики, так рано обертався у світі казок і легенд.

Згадаймо вже його учитель, сам киянин з походження, перший звертав увагу талановитого учня на українські народні пісні як на матеріал для композиторських задумів. У своїй цікавій і вичерпній "Автобіографії" Сергій Прокоф'єв згадував, як Глієр, бувало, імпрокізував:

"Взявши українську тему "Гей, ви, вдвоїці, молодці", він досить довго імпровізував на її основі то гарячо, то ліричніше, то стрімкіше по всій клавіатурі. Усі були захоплені..."

У цьому місці "Автобіографії" залишила й мелодія згадаймо пісні, широко популярній у нас за словами "Балалуйк, швидше з хати". Варто додати, що в незвичайні роки і десятиліття сам Рейнгольд Глієр рясно користувався українським фольклорним матеріалом у таких творах, як симфонічна картина "Запорожці", балет "Тарас Бульба" та ін. Між старшими музиками був ще один, до якого Сергій Прокоф'єв ставився зокрема з особливою увагою і пієтетом. Це був Сергій Танєєв (1856—1915). Цей видатний композитор і педагог дуже цікавився українськими народними піснями, сам записував їх і залишив чимало їх обробок. Збірник його записів і обробок пісень, виданий у Москві 1958 р., охоплює 43 пісні.

ВСЕ-ТАКИ, коли мова про користування музичним фольклором як джерелом і матеріалом для оригінальної творчості, то тут слід підкреслити основну різницю між Прокоф'євим і композиторами — представниками попередньої доби, доби національних течій і тенденцій. Для Прокоф'єва творчим методом і ідеалом були його власні музичні думки та інтуїції. Така була його свідома і тверда настанова. Про себе він писав: "Я завжди відчуваю потребу самостійного думання". І знову: "Не вагаюся сказати, що по суті я учень своїх власних ідей". У згаданому місці "Автобіографії", де мова про ці його методи і про пісні, що говорили в Сонцівці, він каже, що не старався їх запам'ятати, та "Можливо, що підсвідомо ті пісні всетаки проникли в мене". Це дуже цікаве і щире визнання.

Про ставлення Прокоф'єва-композитора до народної музики взагалі цікаву характеристику записав у своїх спогадах російський композитор Дмитро Кабалевський. Він згадує проголошення конкурсу Всесоюзного радіокомітету на обробки російських народних пісень. У розмовах з цього приводу Прокоф'єв радив своєму молодшому товаришеві: "Ви дробіть так, як я: візьміть мелодії народних пісень і розвивайте їх так, немов би то були ваші власні мелодії".

Як відомо, Сергій Прокоф'єв чимало років прожив в Америці і Франції. Один із помітних творів цього періоду — балет "Над Дніпром" — був написаний 1930 р. на замовлення Парижанки Ірини Лісенко, яка мала в Парижі свій балетний ансамбль. Ще раніше, 1926 р., Прокоф'єв написав

І ОЖИВАЄ УКРАЇНА. НЕ ТІЛЬКИ ФОЛЬКЛОРНА...

В гостях у роменського художника Івана Цюпки

Іван ЦЮПКА

"УКРАЇНСЬКОМУ роду нема перекладу", — засвідчує народна мудрість.

В цьому я ще раз переконалася, коли за пропозицією Роменського земляцтва в Києві разом з колегами з Національної спілки народних майстрів України Євгеном Шевченком та Тетяною Кошиком побувала в селі Погребах, в гостях у талановитого художника Івана Кириловича Цюпки.

Як заходжу до хати у нас на Роменщині, то моєю потрапляю у садок вишневий навесні. Вікон'ко хоч і невелике, але висвітлює, сповнене любов'ю та спокоєм, одухотворене життя. Відтуди якийсь особливий, притаманний тільки цій оселі, дух. Так сталося і в хаті Цюпок, прикрашеній вишитими рушниками, художніми картинами, розписаними і печиками на кожному.

Приємно зустріли нас господарі — Іван Кирилович та Ліда Олексіївна. Мене відразу полонила їй надзвичайно гостинна усмішка, бездонне очі, краса обличчя, що не зів'яла з літами. Подумалося: "Мабуть, ясний промінь цих незвичайних очей подарував Івану Кириловичу багато щасливих творчих митей... Невдовзі я переконалася, що не помилилась у своєму припущенні. Сталося так, що художник на час наших відвідин був не дуже здоровий, тож екскурсоводом при знайомстві з його дорогими стала Ліда Олексіївна. І як же вона проникливо говорила про кожен твір з якою любов'ю, ніби кожна картина, кожен малюнок були і її дітьми!

Завдяки розповіді Ліди Олексіївни, часто-густо доповнюваній репліками Івана Кириловича, ми зуміли не лише краще зрозуміти окремі його твори, а й весь його творчий шлях постав надзвичайно виразно, промовисто. Мимоволі згадалися вірші нашого земляка Леоніда Полтавки:

Я настроювався, наче кобза,
Не вигадуйте, хороше, добре...

Ці щирі рядки ніби перегукувалися з полотнами Івана Цюпки, яких ми побачили дуже багато.

— Я — фарбувала за покликом душі, — так пояснив свою мистецьку плодючість художник.

Владає в цю жанрова різноманітність його творчості, прозора, ніжна техніка письма, якась особлива обережність, з якою він кладе фарби на полотно...

З кожної його картини до нас озивається життя. Багато небувалих розповідають про ніжну весну, коли земля так солодко дихає після травневого дощу, все навкруги пануває, а на широкий світ, дощові перлини ("Вузол цвіте"). На картинах, де зображене палке літо, над хлібними полями в'ються темнотні бджоли, кружляють птахи. Різнобарвні гуки і квіти промовляють про щедрість цієї пори року. А ось осінній мотив, коли трохи щемить серце від золотого багаття опалого листя та куликання відлітаючих журавлів...

Багато картин, написаних у декоративному стилі, художник створює мов гобелен, вплітаючи квітку за квіткою у свої пісенні композиції.

— Слава Богу, у наших Погребах багато чудових красивців, тож є що малювати, — усміхається Іван Кирилович.

Але ж для того, щоб шедеври природи ставали художніми шедеврами, митець повинен мати надзвичайно чуйну душу, дуже любити свій край. І серце Івана Цюпки зігріте такою любов'ю, тож співають наші душі, коли дивимося на ті чудові квіти, так поетично зображені чуйною рукою майстра. А квіти присутні майже в кожній його картині...

А ось робота "Вечорниці".

— Це спогад про мою молодість, — пояснив Іван Кирилович. — Пам'ятаю, як я ще парубкував, то виходили дівчата з піснями і кликали односельців на вечорниці.

Він увіковнив своїх ще молодих ровесниць та ровесників у святкових українських строях. Їх дівчата вбирають око чудові вишиванки, коралове намисто, віночки, у косах — яскраві шаровари, вишиті поясі... І знову згадався Леонід Полтава: "А наша Україна, як панна молода..."

День селянина часто-густо проходить у нелегкій праці, зате вечір нерідко дарує щасливі години. Коли ідеш на вогні, а поруч сидить кохана, тоді почуття вирують, наче весняна злива, як на картині Івана Цюпки "Куди ідеш, Янтуше?" Про незабутні хвилини юнацьких зустрічей розповідає полотно "Дівка в сінях стояла"...

Українських парубків та дівчат художник, як правило, зображує у національному одязі, жартаю, з тонким гумором. І здається, що перед нами оживає фольклорна Україна.

Зайшла мова про співучість нашого народу. У родині Цюпок співають усі.

— Але батько мій співав найкраще, — згадав Іван Кирилович. І мене до нього особливе почуття. Я й досі відчуваю його добрі міцні руки: коли він мене піднімав, то невимовна радість охоплювала душу. Загинув батько під час війни. Пам'яті його в присвяченій картині "Спів жайворонка", але, на жаль, вона десь зачубилася після того, як її забрали на виставку в Москву.

Зайшла мова про односельців, яких так багато загинуло в час воєнного лихоліття. І Ліда Олексіївна принесла картину "Погребівські безсмертники", на якій зображені надгробки пам'ятників з іменами полеглих.

— Сам Іван Кирилович пройшов довгий і тяжкий шлях по воєнних дорогах. Був дважі поранений. Має бойові нагороди. Свідками тих легких випробувань стали пожежі сторінки альбому з фотографіями малюнками, які допомогли йому створити чимало картин про тяжкі часи нашої історії.

— Армія залишила мені і приємні спогади, — зауважив Іван Кирилович. — Коли служив у Ґавах, то мав можливість часто бувати в музеях, картинних галереях Москви. У Третьякові побував я, мабуть, разів тридцять.

Протягом трьох десятків років Іван Кирилович викладав креслення та малювання в середній школі (нині навчально-виховний комплекс № 1 імені Петра Калнишевського.

Дорога до школи була довгою, — згадує колишній педагог, — і коли доводилося пішки. Тож я брав з собою чисту сорочку, яку одягав перед тим, як ти на урок. І все ж таки, незважаючи на всі труднощі, я сприймав викладання як бальзам для душі, бо мої уроки допомагали дітям прилучатися до світу прекрасного, доброго. В архіві моєму зберігається папка з назвою "Дитячі малюнки". Я й досі пам'ятаю кожного свого вихованця. Мої пташки, розлетілися вони по білому світу, а я їх все чекаю...

Цікаво було нам, гостям, познайомитися з фотоархівом художника. Ось як поруч зі знаменитою Тетяною Яблонською, — Я завжди сприймав її творчість з особливим почуттям глибокої симпатії і вдячності.

На іншій фотокартці художник поруч з бандуристом Євгеном Адамцевичем. Тут і я згадала, як жінка вела неперевну сповідь, несла стоніла, а ми, дітвора, бігли через дорогу до базару, на скіли пагорба, щоб послухати сповнені жалоби думи та балади про тяжке життя українського народу, щоб кинути копійки до мідної кварти...

Побачила я в архіві і обличчя Ліни Семенівни Бреус, роменської художниці, до якої ходила колись вчитися малювати. Вона вела чудову дитячу студію, де багато дітей з її легкої руки здобули путівки до навчальних закладів Києва, Харкова, Одеси, Москви.

Іван Кирилович теж згадав, як ділився своїми творчими задумами з Ліною Семенівною.

У Біблії сказано, що настане час, і люди будуть дорожчі за картинах, де зображене палке літо, над хлібними полями в'ються темнотні бджоли, кружляють птахи. Різнобарвні гуки і квіти промовляють про щедрість цієї пори року. А ось осінній мотив, коли трохи щемить серце від золотого багаття опалого листя та куликання відлітаючих журавлів...

Багато картин, написаних у декоративному стилі, художник створює мов гобелен, вплітаючи квітку за квіткою у свої пісенні композиції.

— Слава Богу, у наших Погребах багато чудових красивців, тож є що малювати, — усміхається Іван Кирилович.

Але ж для того, щоб шедеври природи ставали художніми шедеврами, митець повинен мати надзвичайно чуйну душу, дуже любити свій край. І серце Івана Цюпки зігріте такою любов'ю, тож співають наші душі, коли дивимося на ті чудові квіти, так поетично зображені чуйною рукою майстра. А квіти присутні майже в кожній його картині...

А ось робота "Вечорниці".

— Це спогад про мою молодість, — пояснив Іван Кирилович. — Пам'ятаю, як я ще парубкував, то виходили дівчата з піснями і кликали односельців на вечорниці.

Він увіковнив своїх ще молодих ровесниць та ровесників у святкових українських строях. Їх дівчата вбирають око

Серед книг

НОВЕ НАТХНЕННЕ СЛОВО

Дві думки з одного приводу

МОЖНА сміливо твердити, що навчальний посібник Ольгиної Бенч-Шокало "Українська хорова спів" належить до яскраво-новаторської дидактичної літератури XXI століття, яка прокладає шлях до формування нової естетичної і етичної свідомості студентів музичних вузів. Його самобутність і стрімкість на досягнення значно глибшого результату, ніж просто виклад певної кількості прядкованої інформації та фактажу, відбивається вже в підзаголовку: "Актуалізація значимої традиції", що передбачає відповідь не стільки на питання "що?", "коли?", а насамперед "як?", "яким чином?", "за якою методу?". Зміна акцентів з інформаційно-енциклопедичного викладу, на історико-етичний, тобто на ті соціокультурологічні функції, які хорова пісня несла протягом віків у різних верствах українського народу, дозволяє трактувати цей посібник як серйозне і оригінальне наукове дослідження, а разом з тим, завдяки прекрасному літературному стилю викладу, стверджити, що він повністю відповідає вимогам саме посібника.

Новий, вищий рівень науково-методичного опрацювання такої багаторанної теми, як хоровий спів (а підручник та посібник з хоровознавства, за винятком "Української хорової літератури" Лугованка і Ніколаєвої, 1985 р., українською мовою не виходило) відобразився і в надзвичайно цікавій і цілком виправданій тими завданнями, які ставить перед собою автор, структурі книги: крім власне авторського тексту, що відзначається "непадучаковою" глибиною наукового аналізу, п. Бенч-Шокало подала добірку фрагментів праць видатних зарубіжних і українських дослідників минулого і сучасності про українську пісню, серед них Павла Алепського, Зиновія Куби, Фридріха Боденштедта, Миколи Гоголя, Олександра Потебні та інших.

Дуже зрозумілим і у дидактичному плані (тим більше у навчальних посібниках для вузів!) видається другий методичний додаток, в якому зібрані кращі роботи за результатами письмового опитування студентів-музикознавців. Вони наводяться для того, щоб, як підкреслює автор, "показати масштаби виконання, з якого арсуайфікованого середовища, несуть в собі традиційні основи української культури", тобто обгрунтувати винятково актуальність голосного аналізу посібника – через музику, через хоровиконавство на основі української народної пісні стратегії української національної самоідентифікації.

Любов КИЯНОВСЬКА,
доктор мистецтвознавства, професор, завідуюча кафедрою історії музики Львівської державної музичної академії імені М. Лисенка

□□□

НАТХНЕННО і яскраво на тлі голосів генезу українського хорового мистецтва, зобов'язаного зорієнтованих на первовоєдинства пошук "зайвих" теорій про запозичений слов'янський професіоналізм Київської Русі як основу подальшого розвитку всієї музичної культури, звучить сміливо концепція про органічну національну, тобто слов'янські джерела й потужне перехід, про два шляхи, і можливо Божою зберігані варіанти.

Дотепер будує свою теорію на різному камені будь-якої автономії національної культури, яке вказано приміру між архаїчною епохою та наступними століттями до її буття. Зокрема і традиція як цілісна природа, яка цієї прикрашуватиме, поставить в основу багатостей світоглядного спектру і обдарованої хорової, яка, можливо, містить елементи етичного духу. Тому надзвичайно важливо, що п. Бенч-Шокало спершу перевіряє в елементах, які є органічними для національних вимог, і водночас надкоїть своєрідної поетичності: тому у своєму дослідженні. Потім простежує "процес творення своїх культур" від "зародження своїх традиції людини з навколишньою природою та з іншими людьми і сприйняття цієї живої цілісності як спільної родини"; застерігає від ризиків на традиції "вільного-вільнотвірних" "місяцесом" примарної псевдонародної мажорі і на противагу вивчає історії науки Ольгиного дослідження. Вельми цікавою виявилася запропонована теорія виконання фольклорному, спрямована на "усвідомлення своєрідності української культури" та її кореневої основи. Логіка аналізу рівня цього ряда дозволає побачити справжні причини, в результатах порушеного балансу між академічним та традиційним, а у мистецтві кроїлі виконання та композиторів різних епох, крім смислової наповненості, національного звукового ідеалу, та його відмінності від макерних, або ж стереотипних детермінів.

Оригінальною є і структура цього дослідження. У першому розділі "Етнокультурна матриця українського хорового співу" вперше серед вітчизняних навчальних джерел такого роду розглядається його архаїчна основа та подана характеристика регіональних пісенних стилів. Вперше "лікти світової традиції та української хорової культури із зверненням до свого роду" виконання постановки, а також у матеріалах другого розділу (опубліковані методичному додатку студентські роботи) є корисне цікавими для широкої аудиторії і перш за все для хоровиконавців та диригентів і, безумовно, цінними навіть для спеціалістів.

Відзначимо високу наукову вартість цієї праці і вітаємо з її появою найширші шкільні кола, щоби її прочитати варто застосувати характеристику із наведеної в книзі цитати П. Чайковського: "Будовать щасливе обдаровані натури".

Наталія КОСТЮК,
кандидат мистецтвознавства, докторант ІМФЕ ім. М. Рильського АН України

ТЕАТРАЛЬНА МИКОЛАЇВЩИНА: КАЛЕЙДОСКОП ВИСТАВ І ФЕСТИВАЛІВ

НА МИКОЛАЇВЩИНІ, в м. Первомайську, став традиційним обласний конкурс народних театрів імені Єфросинії Зарницької, видатної української актриси, нашої землячки. Конкурс відбувається в Будинку культури, який носить її ім'я, до участі запрошують не менше десяти найцікавіших колективів. Місцеві шанувальники театру добре пам'ятають, що традиційно мистецьке свято відкривається 27 березня, в Міжнародний день театру. Тож було і 2002 року. Тоді Театр юного глядача м. Первомайська показав виставу В. Лівшица "Шукай вітра в полі". Народний театр Первомайського міського Будинку культури виніс на суд глядачів "Лакейські ігри" Е. Брагінського. Серед учасників конкурсу були: Братський народний театр юного глядача, Дитяча театральна студія Семенівського театру, Новооделський театр мінатюр (вистава "Тиатанік у степах України"), Студентський театр Вознесенського міського Будинку культури (вистава "Нархотику – ні!"). Подією на фестивалі став виступ Вознесенського народного музичного театру юного глядача "Огниво", який потішив юних і дорослих театралів чудовою виставою "Подарунок для Снігуроньки". Лауреатам та дипломантам було вручено спеціальні дипломи й цінні подарунки, серед яких стереофонічні магнітофони. А нинішнього року в Міжнародний день театру відбувся вже третій обласний конкурс народних театрів. У 2003 році вперше в ньому взяли участь два театральні колективи з села Агрономія Арбузинського району: Фольклорний та Дитячий театри. Ці колективи справили гарне враження і на глядачів, і на журі, тож і здобули дипломи. Новобранцем популярного театрального конкурсу став і дитячий театральний колектив Первомайського дитячого центру. Вистава "Снігуронька" за п'єсою О. Островського (режисер Т. Гаврилюк) у виконанні юних акторів знову і знову змушує замислитися над проблемами добра і зла, щирості і байдужості. Колектив також став дипломантом. Театр "Еней" з села Михалкове Кривоозерського району, неодноразовий учасник обласних оглядів та конкурсів, теж серед дипломантів. "Еней" — один з претендентів на присвоєння почесного звання "народний театр". Цього разу колектив привіз виставу М. Кропивницького "По ревізії". Нова прем'єра засвідчила добрий професійний рівень, сподобалася глядачам.

Лауреатами цього разу стали, до речі, вперше — народний театр Врадіївського РБК "Квіти Мельпомени", режисер Світлана Бурлакова; авторська п'єса режисера "Любовна функція" привернула увагу шанувальників театру своєю сучасністю, цікавими акторськими роботами, комедійністю ситуацій. Втретє звання лауреата здобув народний театр Первомайського МБК. Вистава В. Снігірьова "Чума" (режисер Віталій Кравець) порушує складні питання нашого сьогодення і спрямована проти наркоманії, саавілля, одвічної проблеми "батьки і діти". Журі конкурсу, крім акторської гри, високо оцінило режисерську роботу, художнє та музичне оформлення вистави. Оргкомітет фестивалю відзначив добру організацію театрального свята з боку Первомайського районного відділу культури (зав. відділом Сергій Зінич) та Первомайського міського Будинку культури (директор Петро Карпук). На IV фестиваль Первомайський міськвиконком планує запросити народні театри з сусідніх областей: Кіровоградської, Дніпропетровської, Херсонської, Одеської.

А В САМОМУ Миколаєві на базі Вищого державного училища культури ОНМЦ НТ щороку відбувається обласний конкурс читців "Сторінками Кобзаря". Це мистецька акція стала своєрідною творчою лабораторією для аматорів області, студентів училища культури, місцевих університету культури і мистецтв та педагогічного університету, а також вихованців міської студії художнього слова. Серед членів журі — народні, заслужені артисти України, актори й режисери, зокрема: Дмитро Борщов, Веніамін Псярівський, Володимир Кузнецов, Альберт Вербець. В 2002 році в конкурсі продемонстрували свою майстерність 25 читців. Переможці щорічно беруть участь у Всеукраїнському Шевченківському конкурсі в Києві і щороку й там — серед переможців, наприклад, Тетяна Мартштупа з Миколаєва. А нинішнього року очолив журі вже XI обласного конкурсу читців "Сторінками Кобзаря" народний артист України Василь Бурдик. За традицією в ньому взяли участь студенти вищого державного училища та університету культури, класичного та аграрного університетів. Як завжди, яскраво показали себе шанувальники Шевченкового слова з Братського, Арбузинського, Доманівського, Жовтневого, Новооделського, Миколаївського, Новобузького районів та м. Вознесенська. Серед конкурсантів запам'яталися і читці з міського Будинку вчителя, Муніципального коледжу, міського Палацу творчості учнів, Будинку культури ВО "Зоря — машпроект". Цей конкурс був рекордним за останні роки, адже в ньому взяли участь 38 читців. Тривав два дні і оцінювали конкурсантів у двох номінаціях: аматори — перше місце здобув Микола Бренгауз, фермер з Братського району; професіонали — перше місце виборов Сергій Гололобов, студія художнього слова м. Миколаєва.

З нагоди 80-річчя від дня народження поета-сатирика Павла Глазового на його батьківщині (місто Казанка) відбулося театралізоване свято-конкурс "Усмішки Глазового". Святково прикрашений майдан біля Казанківського Будинку культури, на сцені портрет-шарж поета. Перед початком конкурсу та в перерві організатори здійснили трансляцію відеозапису свята, що відбулося в Києві з нагоди ювілею поета, де брали участь і аматори з Миколаївщини. А в обласному святі-конкурсі взяли участь майже 30 конкурсантів і творчі колективи з Казанківського району: Театр пісні Павла Глазового, хореографічні ансамблі, читці. Лауреатам та дипломантам конкурсу Казанківський районний відділ культури вручив поетичні збірки з автографом поета-земляка.

В 2002 році Світлана Бурлакова з Врадіївського БК вдруге стала лауреатом Міжнародного конкурсу читців імені Андрія Сови в Одесі.

У ЛИСТОПАДІ 2002 року в м. Вознесенську пройшов перший обласний фестиваль дитячих театральних колективів "Вогні рампи над Бугом" та Конкурс сюжетного танцю. В театралізованому відкритті, яке стало справжнім подарунком для малечі міста, взяли участь музичний театр-студія "Огниво" та численні художні колективи міського Будинку культури. Серед учасників фестивалю три театри з Вознесенська, два театри з Врадіївського районного будинку культури, народний театр з Первомайська, театральні колективи з Кривоозерського, Вознесенського районів та міста Миколаєва (Обласний Будинок художньої творчості учнів). Свято вдалося на славу і завдяки активній підтримці міської мерії.

А в червні минулого року в Очакові великий успіх мав сьомий Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва "Від Гіпаніса до Борисфена", в якому взяли участь 18 аматорських театрів з усіх регіонів держави. Вистави відбувалися в кіноконцертних залах Очаківського об'єднання санаторно-курортних закладів. Про фестиваль розповіли Українське радіо та телебачення, газета "Культура і життя", "Южная правда", журнал "Новий век". Різноманітна драматургія, аншлаги на вистави для дорослих та дітей за творами української, російської класики, сучасної драматургії. Серед глядачів — громадяни України, Росії, Білорусі, Молдови та інших країн, відпочиваючі з Чорнобильської зони.

ЦІКАВА і різноманітна театральна афіша сезону 2002—2003 року. Миколаївські театри представили кілька вистав, серед яких "Ольвія" М. Троянова стала подією. Оригінальним був виступ молодіжного театру "Аліса"(Е. Іонеско "Жертви обов'язку", Р. Білецький "Роман Романа"). Добре враження справив народний театр з міста Новий Буг, який привіз виставу Г. Квітки-Основ'яненка "Шельменко-денщик". Серед переможців — театральні колективи з міст Світлодарського та Краматорська Донецької області, Прилук Чернігівської, Бахчисарая Автономної Республіки Крим, Рені Одеської, Сіверодонецька Луганської, Заставни Чернівецької, Борисполя Київської та ін. На фестивалі діяли "Театральна майстерня" для режисерів, "Майстер-клас" для акторів. Пройшли творчі зустрічі, дискотеки, театральні капусники. Вперше учасники фестивалю кораблем Військово-Морського Флоту України здійснили цікаву морську подорож до острова Первомайський, де для моряків та офіцерів учасники фестивалю дали великий святковий концерт. Це подорож, як кажуть самі учасники, запам'ятається на все життя. До культурної програми за традицією увійшли відвідання Національного археологічного заповідника "Ольвія" та музеїв Очакова, екскурсії в Миколаїв та Одесу. Про фестиваль "Від Гіпаніса до Борисфена" готується окрема розповідь.

У 2002 році молодіжний театр "Аліса" з Миколаєва (режисер Віктор Маруженко) яскраво заявив про себе на Всеукраїнському фестивалі аматорських театрів, який відбувся в місті Прилуки (в рамках Всеукраїнського огляду народної творчості). Театр став лауреатом. "Аліса" також перемогла Всеукраїнського фестивалю театрального мистецтва "Від Гіпаніса до Борисфена" та міжнародного фестивалю молодіжних театрів "Рампа 2002" (м. Дніпропетровськ). Театр запрошено до участі в міжнародних фестивалях, які відбудуться в 2003 році за кордоном. На Миколаївщині працює 16 колективів, удостоєних почесного звання "Народний театр".

У 2003 РОЦІ театральний відділ ОНМЦ планує провести в місті енергетиків Південноукраїнську Третій обласний фестиваль-конкурс театрів мініатюр та молодіжної естради, а влітку в Березанському районі на Чорноморському узбережжі пройде обласний фестиваль сільських драматичних театрів "Чорноморська хвиля". У 2002 році на подібних фестивальних форумах 5 самодіяльних театрів підтвердили високе звання "народний" новими цікавими виставами, серед них: Народний театр Первомайського МБК (режисер Віктор Кравець), Театр юного глядача Первомайського МБК. Театр естради "Факел" Щербанівського СБК Вознесенського району (режисер Тетяна Солоченко), Театр народної естради "Юність" Трикратівського СБК Вознесенського району (режисер Оксана Підгайко), Театр народної естради "Бумеранг" Врадіївського РБК (режисер Світлана Бурлакова).

В нинішньому році відбудеться обласний огляд драматичних колективів "Шляхами корифеїв". Назва дуже символічна і спонукає режисерів та акторів бути особливо вимогливими до свого мистецького доробку.

Миколаївщина по праву вважається колискою корифеїв українського театру — Тобілевичів, адже саме на цій землі минали дитячі роки майбутніх видатних акторів, режисерів, драматургів, які вписали "золоті" сторінки в розвиток української національної культури та мистецтва.

На цій благодатній землі жили І. Карпенко-Карий, П. Саксаганський, М. Садовський, М. Садовська-Барілотті. Тут народився відомий М. Аркас, автор першої української опери "Катерина". 150-річчя від дня його народження було урочисто відзначено в Миколаєві постановкою цієї славетної опери. На теренах нашого Причорноморського краю минали й дитячі роки відомого драматурга Марка Кропивницького.

Як бачимо, тут глибоке театральне коріння, тож закономірно, що й сьогодні театральні традиції на Миколаївщині мають велике значення, як для аматорів сцени, так і для професіоналів.

Леонід ПАРФЬОНОВ,
завідуючий відділом театрального мистецтва Миколаївського обласного науково-методичного центру народної творчості

Нещодавно кримська художниця Віра Олександрівна Максимушкіна відзначила своє 80-річчя. Майстриня, чий життєвий шлях проліг через важкі роки війни, період відбудови повоєнної країни, був сповнений не лише тривог та випробувань, а й щастила на незабутні зустрічі, добрих людей та тепло сердець. Чи не тому, що сама Віра Олександрівна — також людина щира, відкрита, до якої горнуться і дорослі, й діти? Її спогади та картини — це не лише матеріал для газетної статті, в них втілене життя цілої епохи.

З ПОДИХ ЕПОХИ, І ПРОМЕНІ СОНЦЯ В ДУШІ

НА ДВОРІ стояв червень, щойно минули роковини скорботної події — початку Великої Вітчизняної війни. Тому наша бесіда охопила не лише тему мистецтва. Війна залишила у житті Віри Олександрівни незагоєну рану — досі бачиться все у деталях, наче все це було вчора. Так не дивно, що на полотнах художниці не тільки натюрморти, портрети і пейзажі, а й все те, що турбувало жіночу душу в роки війни, у повоєнний час.

А чи пам'ятає себе маленькою? Пригадує лише, що всі обкладинки зошитів були замальовані. Можливо, цей перший, невправний потяг до мистецтва передався від мами? Вона хоч і не малювала, але творчі здібності мала небанькі – добре співала у церковному хорі, виготовляла фігурки із соломи для дітвори. А якось, працюючи на цегляному заводі, зліпила для своєї донечки великого глиняного коника...

Коли Віра навчалась у п'ятому класі, її роботи випадково побачила жінчока, котра працювала у кримському Радиаркомі. Вона повела дівчинку в художнє училище, де планували відкрити дитяче відділення. Але прийшли переїхано, тому Віра займалася з дорослими у групі, в якій викладали Н. Болдарєв та татарин Абієв (він, до речі, навчав студійців одночасно вільно писати олівцем та фарбами і правою, і лівою рукою). Там, у студії, з'явилися її перші замальовки та ескізи...

Юність — пора непередбачувана, кожен прагне випробувань. Закінчивши десять класів, Віра не обрала фах митця. Двоюрідна сестра мріяла про море, тож дівчата вдвох поїхали до Ленінграда подавати документи в інститут інженерів водного транспорту. Не судилося, як і не судилося вчитися в московському інституті електрифікації та механізації сільського господарства. Віра повернулася в Сімферополь, але зовсім не тому, що не склала іспити, — доля готувала дівчині інше призначення...

А попереду була війна... У 1942 році німці вивозили молодь у Німеччину, Віра з сестрою потрапили у Мюнхен. Почали працювати у таборі за колючим дротом — на заводі, де ремонтували потяги. Віра мала професійно напрацьовану, тверду руку, тому, пройшовши випробування, попала помічницею на електрозварці. В цеху були одні юнаки. Кштява та чорна пилюка так в'їдалися у шкіру, що їх важко було відмити. Робітники були виснажені, напівголодні. Якось вона прийшла з нічної зміни і відчула, що нічого не бачить – осліпла. Після безсонної ночі, яку провела у сльозах, зір повернувся. Навідріз відмовившись від такої роботи, Віра почала трудитися на іншій дільниці — за верстатами для обробки деталей.

У 1945 році завод, який працював на сировині окупованих країн, зупинився. А робітників відправили на біржу, яка повинна була працевлаштувати вигнанців з багатьох країн — хорватів, росіян, поляків, українців, болгар... Віру взяла до себе німкеня-адміральша Марія фон Ріббентроп — підтягнута, з вишуканими манерами. У ставленні до прислуги господиня нічого зайвого собі не дозволяла — завжди була ввічливою, доброзичливою. У неї Віра перебула майже до кінця війни. Добре запам'ятала, як першого травня в Мюнхен увійшла американська армія, а за нею йшли війська, укомплектовані неграми — долинутими, сиятими, у літній формі. Чи не ці перші сильні враження потім лягли в основу зображення темношкірих людей у миру пору?

У вільний від роботи час відвідувала своїх, що залишилися у таборі. З приходом американців життя стало менш гнітним — дозволяли ходити на прогулянки у ліс, на озеро, відвідувати клуб. На дорогу додому всім видали смачний сухий пайок. Жили думками про рідну домівку.

Та не сталося так, як гадалося. Після того, як перетнули кордон і опинилися на боці радянських військ у місті Мельк, що на Дунаї, колишні полонені відчули всю небажаність свого повернення — солдати їх обзивали грубими словами, намагалися всіляко образити. Перебулося і це. Віра добре малювала, тому її призначили в майстерню, де виготовляли транспаранти та інший агітаційний матеріал, яким прикрашали вагони.

Повернувшись до Сімферополя, Віра вступила до художнього училища спершу на другий курс. А навчаючись на останньому курсі, паралельно працювала у школі для глухонімих дітей. Спочатку побоювалася, чи зрозуміють вони одне одного, та діти були вони одне одного, вчительку не підводили, все зчитували по губах. А вечорами для більш обдарованих Віра Олександрівна згодом почала вести гурток.

У 1948 році вийшла заміж, народився син Антон. Так склалося життя, що сина виховувала сама. Антон пішов слідом матері, також став художником — закінчив Вище художньо-промислове училище ім. В. Мухіної. Зараз Антон Павлючек — заслужений художник України.

З 1951 року Віра Максимушкіна — постійна учасниця обласних та республіканських художніх виставок. З 1960 року — член Спілки художників СРСР. На полотнах художниці — хлібороби, студенти, вчені, актори, доярки... За півстоліття творчої роботи нею створено сотні жанрових картин, портретів, натюрмортів.

На початку 90-х років минулого століття французька делегація відрядженців придбала у майстрині 78(!) полотен. У Франції картини Віри Олександрівни з аукціонів потрапили в інші країни світу, і про долю багатьох з них вона, на жаль, не знає... Картини художниці увійшли у художні каталоги Франції, Англії, Японії. Саме роботу кримської художниці "Яблука у дитячому садочку" обрали для оформлення запрошення для французького аукціону (а це, погодьтеся, неабияке визнання таланту)! Її полотна придбали приватні колекції Франції, Англії, Японії, Норвегії, Німеччини та Ізраїлю.

Віра Олександрівна 43 роки пропрацювала в Кримському художньо-промисловому комбінаті, виконуючи державні замовлення. Оформлена портретами та натюрмортами маталини, її роботи закуповували дитячі заклади. Першою роботою у повоєнний час стало полотно "Біля карти новобудов". Улюблена тема — зображення сучасника. Тепер війни також присвячена низка робіт, серед них "День Перемоги", "41 рік", "Мати" та інші. Близько 12 портретів майстриня присвятила учасникам хору ветеранів.

Улюблений жанр художниці — портрет. Віра Олександрівна чималу часу провела у поїздках по Криму. Наприклад, біля Коктебеля писала портрети солдат на заставі, у колгоспах — доярок. Всю створений цілий цикл портретів акторів Кримського українського музично-драматичного (на той час) театру, яким характеризує емоційна наповненість та образність ("Болеро", "Перед виходом"). Надзвичайно теплі роботи головними героями яких є діти ("Купання", "Дівчатка", "Цікава книга" ін.). В їх створення вклала всю свою любов, все своє уміння. Із задоволенням вона писала портрети студентів медичного інституту — Марії з Руанди, Леонардо Балосса Малонго, Самуеля з Нігерії.

Є полотна, котрі давалися важко, тому що з ними пов'язані особливе психологічне навантаження, думки та спогади, котрі хвилювали художницю. Якось, перебуваючи у Москві, Леонардо Балосса Малонго, Самуеля з Нігерії, тримаючи плакат, розшукував дітей — колишніх в'язнів Освенцима (з експериментального блоку повернулося 49 дітей з 80 тисяч). Ця подія лягла в основу її картини "Дітям потрібен мир".

Робота, на якій зображені дівчатка-студентки на літній практиці, є для неї, мабуть, найдорожчою. Її художниця писала після тяжкої хвороби. Згодом Віра Олександрівна намагалася розшукати це полотно у колгоспі, де його залишила, але так і не знайшла. На згадку залишилося лише любительське фото.

— У своїх героїв, у їхні портрети я закохуюсь. Завжди намагаюся відшукати у людині щось хороше, — говорить Віра Олександрівна. — Надзвичайно люблю літо, та й взагалі усе соковите та яскраве.

У натюрмортах художниці — соняхи, кавуни, яблука — усе те, що жадібно всотує сонячне проміння, що радіє життю.

Останнім часом Віра Олександрівна старанно готувалася до персональної виставки, яка відкрилася в Сімферополі в Будинку художників Кримської організації НСХУ. На ній представлено близько 90 її полотен. Незважаючи на великий досвід "виходити на люди", Віра Олександрівна все одно хвилювалася. Побажаємо їй міцного здоров'я, удачі і щоб усе намічене обов'язково здійснилося!

Оксана ЛИХОВЕЦЬКА,
кореспондент газети "Кримська світлиця"
м. Сімферополь

Віра МАКСИМУШКІНА. Портрет Леонардо Балосса Малонго. Олія

Віра МАКСИМУШКІНА. Натюрморт з хлібом. Олія

Віра МАКСИМУШКІНА. Портрет Ларисси Цой. Олія

БАЛЬЗАМ, ЩО ЖИВИТЬ НАЦІЮ

Народні звичаї та обряди Гуцульщини

Волею випадку, я в кожній події є своє закономірність, мені довелося брати участь у виставі "Меланка — чесна газдині".

Це вистава відбулася на сцені Коломийського Народного дому ще у передодень старого (за старим стилем) Нового року — на Меланії, у виконанні місцевої філії Івано-Франківського театру-студії "Тринадцять" під керуванням нашого земляка, члена Національних спілок письменників і театральних діячів України — поета, драматурга та режисера Ярослава Яроша. Минуло вже достатньо часу відтоді. І все ж...

Я НЕ МАЮ наміру давати розгорнуту рецензію на виставу, скажу чи якісь особливі критичні зауваження до гри, в основному, самодеяльних акторів. Моя мета простіша — поділитися враженнями від вистави, так би мовити, із середини, як одного із виконавців оцеиічного варіанту її сценічного втілення творчого задумів автора цієї комедійно-сатиричної драми і режисера-постановника.

Пригадую, вже перед початком генеральної репетиції мою увагу привернули Пан і Пані. Вони, незважаючи на свою кволість, впевнено і елегантно прогулювалися попідтчах по фойє, невимушено спілкувались і одночасно шифрували окремі рухи і репліки. Це були перевдягнені, рядяжні сестра і брат Кузьміни із Коровіяк — Оксана (Пан) і Василь (Пані) — студенти Коломийського політехнічного коледжу та Львівського політехнічного університету. Перше враження не підмакуло. На сцені вони теж тримались і поводились, як на сцені професіонали, вміло і ненарочито виявляли не тільки симпатію, а навіть і захоплення глядацької аудиторії — і в нагороду їх лунала дружня оплеска.

Серед виконавців виділявся синій, підкреслено інтелігентний з вигляду чоловік невеликого зросту. Він виконував у спектаклі дві ролі — на початку Діда Василя, потім — доктора. Мені (а, як виявилось, і публиці) він дуже сподобався у ролі Доктора. Неквапливі, розважливі рухи, статочна постава, переконливий тон бесіди свідчили про сценічну — або особисто справжній лікар. А вже як почалися комічні ефекти — у розмові з ідуючом про Козу, що впала несподівано, і в подачі Баби. Мешкан свікого пов'язе (мохер) за допомогою автомобільної помпи і т.п., — всім стало зрозуміло, що це — артист і до того ж — здібний. На мою думку, Іван Наливайчук успішно впорався зі своєю другою (паралельною) ролею.

Серед багатьох акторів-аматорів я зустрів і знайомого, свого колишнього учня Мирослава Гаєвського, нині слюсаря коломийського локомотивного депо — у ролі Баби Меланки. Його Меланка привабливо тепер на все чудовими народними одягом, знанням колориту місцевої говірки, експресивною жестикуляцією і правдивістю зображальної поведінки. Він — багаторазовий учасник традиційної передноворічної "Меланки" у рідному селі, — а народився і виріс він, як і автор п'єси Ярослав Ярош, — у Королівці поблизу Коломиї. Там же, у Королівці, постійно живе Богдан Гончарук — виконавець ролі Гнулуа. Він, зокрема, брав участь у тій славнозвісній "Меланці", котру Я. Ярош, як написано у щойно виданому 14 зшитку "Енциклопедії Коломийщини", першим в Україні у січні 1989 року вивів на сцени Івано-Франківська, Коломиї, усіх краю.

Отже, це мої короткі враження від зустрічі з акторами коломийської філії театру-студії "Тринадцять" Клубу творчої інтелігенції, прихильниками і цінителями народних — носіями безцінних традицій, обрядів нашого народу.

АЛЕ я не згадав про людину, яка була душею, серцем, розумом усього колективу. Звичайно, я згадаюсь, про кого мова. Так, це надзвичайно скромна, проста і доступна у спілкуванні особистість — Ярослав Ярош. Він розмовляв, перекочувався і ще задовго до генеральної репетиції, а також після вистави і на сцені, і за лаштунками — хай як талановитий митець і творив действо, і заколював своєю відомістю перед глядачами, добрим людям, служиню великій ідеї — зацікавленість, звичайні случаїв і гладачів не спостерігати, а дійсно жити життям, виконати свій обов'язок перед народу нашу молодь, дітей — майбутніх свідомих громадян Української Держави. З мою у чомусь можна не погоджуватися або навіть щось заперечувати. Та вже здається, і прагне цього — заставити нас думати-мислити, бути небайдужими... Він готовий співпрацювати з нами, якщо ми чесно й добросовісно виконаємо вартісне. Він ніби запрошує: "Зроби краще".

Ми нарешті завершили приготування перед виставою — одяг, сценічні костюми, підтримувальне і ось — мистецтва дівчинка, за пропозицією Я. Яроша пішли в Народного Дому у місто. За сорок хвилин до початку. А куди ідемо — ми не знали: у центр до ялинки, фотографуватись, чи — ратуша?.. Ми просто йшли, керовані волею нашого організатора, шановного автора і режисера. Він крокував попереду — у байбараці та зім'ятим кашкеті, з бесагами на плечі та з батіжком у руці. Фірман? Філософ? Предтеча? Ми прямували услід. Виявилося, нас очікував скорпіз. Ярош привів нас не тільки на остаточну перед виступом на сцені репетицію, а на авторитетний суд знавців і фанатів. Перед нами сиділи гості Міжнародного телефестивалю "Різдво у Карпатах". Вони хотели побачити фрагменти нашої "Чесної газдині — Меланки".

Віч-на-віч ми зустрілися з людьми, які безпосередньо творять нашу сучасну культуру. Між ними — відомий режисер львівського телебачення і поет Василь Глинчак, провідний спеціаліст обласного управління освіти пані Парипа, журналісти з Івано-Франківська Дмитро Кузьмін, Василь Лесів, фотограф Василь Мельник, телевізійні редактори, режисери, оператори із Києва, Вінниці, Сімферополя, Молдови. І хоч для спілкування було обмаль часу, журналіст і літератори підходили до нас, фотографувалися разом — на згадку, розпитували, цікавилися...

Динамічно виступили баба Меланка з Дідом Василем, Пан і Пані, Фірман, Козак із Козою... Ми вже виходили на вулицю, а пан Глинчак просив ще почекати кілька хвилин і по-товариськи щедрував та співав з нами і для нас. Це були приємні, незабутні хвилини і миті...

Швидко ми повернулися до Народного Дому. В залі вже публіка зібралася. Після короткого вступного слова письменника Я. Яроша — голосна оплеска, яка нагадала і вистелила "Пані Мелані, завтра Василі, об чільчику, Васильчику", і очікуваний виступ колективу в кількості тридцяти осіб.

Переконаємо справляєся зі своїми ролями і гуцули, згодом Фірмана, а потім Баби — Ярослав Ярош. Молодого Козака, а далі Ведмеля — Олег Остапчук, Циганка — Василь Михайлович Кузьмін. Вдало відтворили на сцені свої перонажі — Пан і Пані — Оксана Гнат і Олег Остапчук та Чумака Христя Кузьмін. Музичне оформлення вистави здійснив автор п'єси — і його майстерно втілили відомі коломийські музиканти-віртуози Михайло Мирончук (цимбали) та Микола Гудкаченко (баян).

НЕ ВСЕ було гладко, ідеально. Окремих виконавців початкові переповнювали природні хвилювання на сцені, відчувалася нестача артистичного — всього не зіграєш, хвилі закиди з приводу того, що не завжди злагоджено звучав ансамоль вокалістів, є випрацювання, колись, як не опера й не оперета, комедійно-сатиричний фарс-трюк з піснями і танцями. З об'єктивних причин у виставі не було двох важливих персонажів — Іка і Шандара... Але була сухлінка гра акторів. Були видатні і відповідальність. А головне — щирість... Загалом — зроблено важливий крок: задля утвердження розпочато. Далі, надіємося, буде ще багато кроків — твердших, упевненіших.

Однак правда полягає і в тому, що виставу було скомпоновано у рекордно стислий строк — за тиждень! Перед тим постали надто серйозні перешкоди і бар'єри для показу "Меланки" на сцені в Коломиї. Це окрема тема для грунтовної відвертої розмови. І надто важливо те, що обряд на основі народного українського маскараду — зустрічі старого Нового року, тобто, празника святого Василя, все-таки відбувся. На противагу тому, що 12 січня в Івано-Франківській обласній філармонії, а 14-го в коломийському Народному Домі нашим дітям дівчі на день показували "Красную шапочку в гостях у Томма и Джерри", а 13 січня увечері телеканал "Інтер" демонстрував у відеозапису із Москви шоу-програму "Имею честь пригласить". Яка Табачніка та Йосифа Кобзона...

Свою розповідь я не раз чув словами Олекси Воропая. І хочу її закінчити теж словами видатного етнографа: "Звичаї, а також мова — це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю", "...не вчити своїх дітей звичаїв — це такий же великий гріх для матері, як і гріх не молитися богові", "всі рухи, дії, слова, що на перший погляд не мають ніякого значення в житті людини, віють на серце кожного з нас чаром рідної стихії і є для душі живущим бальзамом, який сповнює її могутньою силою".

Зіновій ВІННИЧУК,
вчитель української мови і літератури Нижньовербізької загальноосвітньої школи

Свою майстерність власноруч можуть учасники стилі бального танцю

Учасники клубу танцю ансамблю "Ритм" Будинку культури ім. Ф. Ернесакса в Києві "Сині пам'ят

ЗНИКЛИ ТУРИ, НЕ СТАЄ Й КУЛЬТУРИ...

Є на Вінниччині маленьке селище Турбів. Назване так, не тому, що в давні часи шуміли тут турбіни від ГЕС, а тому, що можливо тому, що великого турбу сучасовдувалась перед нею через ріку, по обидва боки якої колись мав Турбів.

Не так давно селище було і багатим і багатим. Діяли потужні сукно заводи, підприємство з виробу трикотажу і ще... Робітники безробіття, безробіття, повсюди, на кондитерським виробів, пекарня, цех з виробництва ковбаси та вуста, залізнична станція. Працювала поліклініка, дитяча лікарня на 125 ліжок, дві школи, чотири дитячі садки, п'ять бібліотек, три клуби, в яких були і кіно, і вистави, і концерти, і розмови, філія музичної школи ім. Ф. Колесси, стадіон, стадіон. Хор цукрокомбінату славився і на обласній сцені.

Та все тече, все змінюється. Тепер з усього того, що було багато, колись, розпущено, знищено, зруйновано. Ледь животіють продовольчі, ремонтні три заводи, діяльність для турбівчан схожа на ілюзію, бо ні роботи, ні зарплати людям. Так само не тішать людей подоба дитсадка та одна збірна бібліотека. Цілеспрямовано руйнується шляхом скорочень та централізації лікарня. Стають руїнами недобудовані триповерхова школа, п'ятиповерхове приміщення лікарні, одеський машинобудівного заводу. А будинок культури цукрокомбінату, що мав бути передовий територіальний громаді безкоштовно і вже було виставлено на аукціон за вісімнадцять тисяч гривень, від перепродажу в житті ціни рятувати усіх селищем, і підписи збирали, і дійшли листа Президенту писали, і трайвіні та обласні баталії витримували. Щастя, що вихопили його, але, правда, вже за сто тисяч, які можна було використати на газифікацію селища, трубічанин-підприємець Володимир Михайлович Дмитрук, який зберіг для Турбова і радгосплу частину цукрокомбінату, і чудове приміщення Будинку культури. Дотого ж він займається меценатською діяльністю: завдяки йому клуб хоч частково виконує роль закладу культури.

Культура в перекладі з сакрарату означає "культ ріки" а "турбів" світло ауру подсвічого. Культурний заклад — це місце, де вирощують і зберігають мистецтво та знання. Так було, так воно, так буде вічно. І тому болюче спостерігати повний занепад у сфері культури, особливо в селах, яких залишилось тільки телевізор та газовий. Село — це не просто аграрна основа країни. Тут людина виростає в трудовому контакті з природою, чого так бракує в місті. Природний фактор гармонізує людину, тоді як технічний змушує деградувати. Майбутнім України за високорозвиненим культурним селом, а не за західними штампами. На Заході для нас майбутнього немає, бо боковини, насилля, секс-індустрія та споживацьке "красиве життя" руйнують нашу молодь, а значить, і майбутнє України. Держава гине не стільки від економічних проблем, скільки від безкультур'я, від без духовності, від відсутності твердих моральних основ особистості. І як можна не радіти тому, що наш Турбів бореться за своє підростаюче покоління. Сільське акціонерне товариство "Турбівське", яким керує В.М. Дмитрук, незважаючи на негативний час, який переживають усі сільськогосподарські виробники, єдине нині підприємство, що фінансово опікується культурою Турбова. У його клубі організовано дитячий духовий оркестр, і з якою радістю та гордістю хлопці музики поруч з дорослими вели святкову колону 9 Травня. А гурток спортивної акробатики навчає кожного свого учасника не лиш досконалого володіння тілом, а й прищеплює засади здорового способу життя, краси й доброчесності. Два роки тому почала працювати студія бального танцю. І учасниці стали окрасою багатьох свят, побували на конкурсах у Києві та Львові, звідти привозили почесні дипломи. І все це за рахунок меценатських фінансувань та на кошти випускніх — батьків.

Думаючи про наше майбутнє, згадуєш мудрі слова: дитина на планеті — головна особа, вчитель — перша після неї, бо йому дано разом з батьками формувати духовність людини. Тож сорам країні, де вчителі перебувають в бідності. Народ, який не піклується про вчителя, не піклується про своє майбутнє.

Потрібно негайно виправити таку ситуацію і нам, турбівчанам, бачиться оптимальний варіант: податкові кошти з підприємців-меценатів треба направляти на розбудову культурного життя. Слід перекрити нелегальні для імпортного бруду. Через нахрапування держави про народ необхідно відродити пристрасть України та всього українського.

А як ви вважаєте, панове українці?

Валентина БЕЗВЕРШУК,
вчитель-методист, відмінник освіти України

Акробатичний етюд

Ейфлоризми

- Аби зарити талант, треба щоб він зійшов зі сцени на землю.
- У романі переплітаються дві лінії: любовна і висмоктальна.
- Глянули раз правді в очі — і та надовго опустила їх.
- Перекусив, чи то пак, перешипів шворвари на шорти.
- Питаннячко: а гола правда — це вже не порнографія?
- Людоїди не люблять мандрівників, бо ті дуже виглядають.
- Вченому котові, крім золотого ланцюга, нічого втрачати.
- Сусаніна нема, але скільки ще Іванів.
- Найбільше спонсорів мають жебраки.
- Він ж культурна людина, а не розуміє, що двічі по два при нашій інфляції буде десять баксів.
- Нас довго загнали у світле майбутнє. Спробуй тепер вижени.
- І носити руйнуються від того, що всі йдуть в ногу.
- Не будь вороною: спочатку прикопчи сир, а потім каркай.
- Топтання на місці дає змогу підчувати твердий грунт під ногами.
- Знак запитання — це той же окличний знак, скручений в бараннячий ріг.
- Аби зробити хід конем, треба бути добре підкованим.
- Називати речі своїми іменами — це удар нижче пояса.
- Тільки людина, якій лінькы думати, могла створити мислячу машину.
- — А дві голови ліпше! — наполягав кат у приватній розмові з триголовим змієм.
- У нас стільки талантів, що вже й лопат не вистачає.
- Свічка тепер зараховує себе до яскравих особистостей. І не тільки на вянці.
- Життя таке коротке, що не встигаєш його всім ближнім зіпсувати.
- Не бійся, що тебе зразу ж отак і продадуть. Спочатку на тебе повісять ярлик.
- Який тісний світ, особливо коли ходиш в одному костюмі п'ятнадцять років.
- Погано живеться одиницям, біля яких мало нулів.

Флоріан БОДНАР
м. Чернівці

НЕВТОРОВАНИМИ ШЛЯХАМИ

МИНУЛО 80 років з дня народження сценариста, мистецтвознавця, літератора Анатолія Івановича Щербака (1923—1988 рр.). Коло його літературно-мистецьких інтересів було досить широким. Він досліджував життєвий і творчий шлях французького скульптора Огюста Родена, всесвітньовідомого співака Федора Шаляпіна, російських письменників Максима Горького, Володимира Маяковського, українського поета Миколи Бажана, вивчав проблеми кінодраматургії, писав сценарії художніх, документальних, науково-популярних фільмів, лібретто балетів, есе тощо.

Колишній фронтовик, студент, аспірант, а згодом і викладач Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, він найбільше захоплювався кінематографом.

Працюючи певний час у секторі кіно відділу культури ЦК Компартії України, секретарем правління Спілки кінематографістів України, А. І. Щербак глибоко цікавився майбутніми виданнями з історії і теорії кіно, старанно добирав авторів для збірок "Екран п'ятирічки" (1977) і "Мастерство в фильме" (1982), організував численні читання і науково-практичні конференції, присвячені О. Довженку, І. Савченку, питанням розвитку кіномистецтва.

Він — автор сценарію художнього фільму "Дударики", поставленого 1980 р. С. Клименком на Київській студії ім. О. П. Довженка, а також документальних і науково-популярних стрічок "Пісня над обрієм", "Легенда про грішника", "Київський концерт", "Люди на всі часи", лібретто балету "Дівчина і смерть".

Окремої розмови заслуговує спадщина А. І. Щербака-кінознавця. Він створив грунтовну монографію "Сучасність в українській кінодраматургії" (1962), де вперше серед українських дослідників розглянув повоєнний доробок вітчизняних сценаристів. Це цікава спроба аналізу жанрових особливостей та композиційної побудови українських фільмів. Висвітлюється сценарна творчість О. Довженка, Ю. Яновського, О. Корнійчука, М. Стельмаха, О. Левади, В. Земляка, О. Гончара, О. Ільченка.

Узагальнюючи роботу наших письменників у галузі кіно, А. І. Щербак розповів про їх безпосередню участь в зародженні й розвитку молодої національної кінодраматургії, відтворив їх роль у становленні кінемистецтва.

Робота висвітлює досягнення сценаристів у художньому освоєнні теми Великої Вітчизняної війни, ідейно-художні особливості тих кінострічок, що демонструвались на Заході української літератури та мистецтва 1960 року в Москві.

Особливо вдалі сторінки про специфіку кінодраматургії, про роль творчого домислу в художній інтерпретації реальних фактів та використання слова й смислових деталей у канві сценарію.

Невторованими шляхами йшов А. І. Щербак і в книгах "Кінospадщина, прочитана сьогодні" (1976), за яку її автор став лауреатом премії Спілки кінематографістів України, і "Кіно Миколи Бажана" (1986). Ці книжки пропонують чимало нового у висвітленні питання: М. Горький і В. Маяковський в кіномистецтві, розповідають про кінодраматургію М. Бажана, який був одним з перших вітчизняних сценаристів. А. І. Щербак ніколи не повторював своїх колег, а завжди пропонував власний погляд на матеріал. Це було властиво всім роботам Анатолія Щербака, який зробив чималий внесок в історію національного кіно, зокрема кінодраматургії і кінознавства України.

Євгенія ГЛУЩЕНКО

Веселий Парнас

СМЕРДЮЧКА НА СЦЕНІ

Фейлетончик

І що воно воняє? А — це я воняю!
З репертуару Андрія Данилка

З'ГАДАЙМО не таку вже й давню нашу національну ганьбу. Виступають "знамениті" на той час Штепсель і Тарапунька.

За паспортом — Юхим Йосипович Березін і Юрій (Георгій) Тимошенко.

Одесит і полтавець. Обидва — народні артисти УРСР.

Один із них (Тарапунька) навіть лауреат Державної (Сталінської) премії СРСР (1950 рік).

Згадаймо...

Штепсель виступає добірною російською мовою (жодного слова не перекрутить і не сплюжить), а Тарапунька добре поставленим у Київському інституті театрального мистецтва "ги-ги" чеше суцільним руско-українським суржиком. Мовними покручами. Хохляцьким наріччям. Якщо в Тарапуні раптом прошмигне зі сцени якесь нормальне українське слово, він його тут же розтлумачить на "общедоступном".

Сьогодні з'являються, мов поганки після дощу, новоявлені переспівувачі Тарапуньки.

Підтарапуньки. Протарапуші. Перетарапуньки. Переплюнчики.

Один із них — мій земляк з Полтави (везе ж бо мені на таких землячків!) — Андрій Данилко.

...Так, так, це той, що, припасовуючи собі на груди неоковирні (аж під шию!) жіночі перса, випендрюється під Верку Сердючку, потішаючи слух і серця українофобів, українофобів, перевертнів та яничар.

Ну ви можете уявити собі щось подібне в Росії? В Угорщині? В Німеччині? В Литві? Навіть у здеінаціоналізованій, витоптаній Білорусі? Ба, в будь-якій країні, де себе не ображують з естради, не обгиджують, не обпльовують.

Це тільки можливо у нас. Устами полтавця.

Ох, Полтаво! Ти дала світові великого Сковороду, великого Котляревського, великого Гоголя. Ти дала стільки великих людей! І раптом — Андрій Данилко, Верка Сердючка, Дегенератка. Дебілка...

Ні, я не проти критики п'яних провідниць. ("Ви бачите, що мені погано, у вас є хоть 50 грам сострадання?"). Грубінок. ("Я тобі руським нормальним язиком сказала!") Хабарниць. Просто дурех: ("І що воно воняє? А це я воняю!").

Я проти Данилкового дурномиству над Верчиним "придукуватим нарічієм".

Ніби чую у відповідь: але ж скільки у нас людей балакають мовою Верки Сердючки!

Згоден, дуже багато. На превеликий жаль.

Однак, якщо ти насміхаєшся зі сцени над цим, як каже Верка Сердючка "дур-нуватенким язиком", то називай і причину його появи: 375 літ нашого підрямства. Коли приплачувалось у школах за змоскалічення. Коли екзамени в інститутах приймались лиш на "общедоступном". Коли львівських випускниць медучилища ешелоном везли "за туманом і за запахом тайги", а ярославських "робят" зворотним ешелоном відправляли на Дніпропетровський шинний завод. І все це перетасування українців робилося по-єзуїтськи, по-чуєвськи, по-бреженьськи, по-щербицькьському, по-малаєнківськи.

Тож бо сьогодні дурномиськи, глузувати з нашого горя, з нашого нещастя, з нашої біди — то великий гріх. Бо мова українська — одна з найкращих у світі, і розвинувати Верку Сердючку годилося би українською, а не "дурнуватенким язиком".

...Але минає день, минає другий, минають роки, я вмикаю радіо чи телевізор і чую "пришелепини" Андрія Данилка: "Ху, як мені погано! Оно мені не нужно триста пет! Все алес тут. Ну, що воно воняє? Я вас спрашиваю: скоро?" і т.д., і т.н. Залишилось додати сюди ще горезвісний "колідор" і буде повний комплект меншовартості, меншобратства, тарапуньківщини.

Ах, пане Андрію! Я тобі по-земляцьки зізнаюся. Щойно ти гастролював у Дніпропетровську. Я бридливо не пішов на твою "новейшую программу". Сам собі сказав: навіщо слухати таке гидотне сміхацтво?

А тепер каюсь. Треба було сходити, щоб на тій черговій "вилендрик": "І що воно воняє?" відповісти із залу:

— Це ж від тебе несе, Андрію Данилко! Несе мовними покручами, дурними неоковирностями, зумисними словами-калічами. Несе на всю Україну! Зі сцени, по радіо, по телебаченню. Несе Веркою Смердючкою. Чи то, пак, Сердючкою...

Олекса ВУСИК
м. Дніпропетровськ

Головний редактор Володимир БУРБАН

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Володимир БУРБАН, Віра ВІТРЕНКО, Михайло ГОЛОВАЩЕНКО, Олександр ГУСАК, Василь ЗАЄЦЬ, Ольга МАКАРЕНКО, Володимир ПІДГОРА, Вадим СКОМАРОВСЬКИЙ (заступник головного редактора), Борис СТАТИВКА (відповідальний секретар)

ЗАСНОВНИКИ:
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ, ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПРОФСПІЛКИ ПРАЦІВНИКІВ КУЛЬТУРИ, ТРД ЮВІЙ КОЛЕКТИВ РЕДАКЦІЇ

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 1026 від 26.10.1994 року

Видавець: Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і мистецтв України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
01133, Київ, бульвар Лесі Українки, 34, в'їзд поверх. Телефони: 294-69-18, факс — 294-93-01.
Комп'ютерний набір, верстка і дизайн Галини ЧУЙКО і Ніни СЕРЯК.
Віддруковано у ВАТ "Видавництво "Київська правда", вул. Маршала Гречка, 13.
Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції.
Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
Черговий номера Олександр ГУСАК. Коректори: Ізна БУРЯК, Віра ВІТРЕНКО, Лідія ЛАЗЕБНА.
Передплатний індекс 60969. Тираж 2204. Зам. 2708.

1 2 3 4 5 6 7 · 9 10 11 12 13 14 15 16